

שם, ואם כן עכשיו שמת האב, יתנו לה הבן וחבירו את הגט⁽⁸⁾.

או לא? והתכוון למנות רק את האב והאדם השלישי לעדים ושלוחים לגט זה, ועכשיו שמת האב אין עוד שני עדים לגט זה.

רב נחמן אמר: לא משוו אינשי ברא שליחא [דרכם של אנשים שלא ממנים את הבן לשליח] במקום שהאבא נמצא,

ורב פפי אמר: משוו אינשי ברא שליחא [אנשים ממנים את הבן לשליח] במקום שהאבא נמצא.

אמר רבא, הילכתא: משוו אינשי ברא שליחא במקום אבא. ואם כן גם הבן הוא שליח ועד יחד עם האיש האחר שהיה שם, ויתנו שניהם גט לאשה.

מתניתין:

כבר שנינו לעיל שכתבת הגט צריכה להעשות בציווי הבעל, והמשנה שלפנינו דנה האם יכולים אלו שצווה להם הבעל, לצוות לאחרים לכתוב את הגט.

אמר הבעל לשנים: תנו גט לאשתי,

או שאמר לשלשה: כתבו גט ותנו לאשתי — 10-ב הואיל ואמר להם בפירוש "כתבו" הרי אלו יכתבו ויחתמו בעצמם ויתנו,

ואינם רשאים לומר לסופר לכתוב ולעדים לחתום, לפי שעשה אותם שליחיו ועדיו, ובכגון זה אין שליח עושה שליח.

ואם הוכיח סופו על תחילתו שהוא עומד למות, ומחמת כן היה בהול ושכח לומר "תנו" — הרי זה גט,

ועל זה הביאה המשנה מעשה:

ומעשה נמי בבריא שאמר כתבו גט לאשתי, ועלה לראש הגג ונפל ומת,

ואמר רבן שמעון בן גמליאל: אם מעצמו נפל — הרי זה גט, ואם הרוח דחתו — אינו גט.

ומביאה הגמרא מעשה בכהוא גברא דעל לבי בנישתא [שנכנס לבית הכנסת].

אשכח מקרי ינוקא ובריה דיתבי ויתיב איניש אחרינא גביהו [מצא שם מלמד תינוקות ובנו שיושבים יחד, ויושב איש אחר אתם] כלומר שלושה אנשים ישבו שם, אב ובנו ואדם נוסף.

אמר להו [להם]: בי תרי מינייכו נכתבו גיטא לרביתיהו [שנים מכם יכתבו גט לאשתי], והיינו, מינה שנים מתוכם להיות שלוחים ועדים לכתוב גט לאשתו, והלך הבעל למדינת הים.

לסוף שכיב מקרי ינוקא [מת מלמד התינוקות], ונשאר הבן והאיש האחר.

כך היה המעשה.

ועתה יש להסתפק: מי משוו אינשי ברא שליחא במקום אבא [האם דרך אנשים למנות את הבן שליח במקום שהאב נמצא] ואותו אדם התכוון שגם בנו של המלמד תינוקות יוכל להיות שליח אף שאביו נמצא

8. כתב הריטב"א שמדובר כגון שאמר מתחילה לסופר אחר שיכתוב, משום שאם אחד מהם גם

לפיכך אם מת אחד מהן קודם שחתם על הגט — הרי זה גט בטל, שכל שלא נעשה הגט כמצוות הבעל, הריהו בטל. והרי הבעל עמד על כך שישתתפו כולם בחתימתם להעיד על הגט.

גמרא:

אמר רבי ירמיה בר אבא, שלחו ליה מבי (מבית מדרשו) של רב לשמואל:

ילמדנו רבינו, מה הדין אם אמר הבעל לשנים: כתבו ותנו גט לאשתי, אולם הם לא כתבו את הגט בעצמם, ואמרו השנים לפופר, וכתב, וחתמו הן, מהו?

האם מה שנאמר במשנה שהעדים עצמם צריכים לכתוב את הגט, ואינם יכולים למנות אחר, האם הכוונה לחתימות שבגט, וכאן הרי העדים עצמם חתמו, או שמא כוונת המשנה לכתיבת הגט, וכיון שאחר כתב את הגט, הרי הוא פסול.

שלח לחו [להם]: תצא האשה מבעלה, אם נישאה על פי גט זה, משום שאנו מסופקים אם הגט כשר או לא.

והדבר צריך תלמוד, שאין הדבר ברור לנו כל צרכו, וצריך עדיין לברר את ההלכה אצל הגדולים ממנו, משום שיש ספק בדבר, אם כשר הגט או לא.

והוינן בה: מאי [מה הם] צדי הספק, שמחמת כן הדבר צריך תלמוד?

אילימא [אם תאמר] שספיקו היה משום

ואם אמר לשלשה: תנו גט לאשתי — הואיל ולא אמר להם "כתבו ותנו", הרי אלו רשאים שיאמרו לאחרים ויכתבו ושיחתמו ויתנו,

מפני שלא עשאו שליחים ועדים אלא עשאן בית דין, שהם יטפלו בעיני הגט, הלכך יכולים הם למסור דברי הבעל לאחרים.

אלו דברי רבי מאיר,

וזו הלכה שהעלה רבי חנינא איש אונו מבית האסורין משמו של רבי עקיבא שנחבש שם: מקובל אני מרבתי, באומר הבעל לשלשה: תנו גט לאשתי — שיאמרו לאחרים ויכתבו, מפני שעשאן בית דין, והרי זה סיוע לדברי רבי מאיר.

אמר רבי יוסי, נומינו [אמרנו] לשליח כלומר, לרבי חנינא שנעשה שליח בהלכה זו לאומרה בבית המדרש: אף אנו מקובלין מרבתינו, אבל לא כדבריך, אלא שאפילו אמר לבית דין הגדול שבירושלים תנו גט לאשתי — אינם רשאים לומר לאחר לכתוב.

ואם אינם בקיאיין בכתיבת הגט, כגון בית דין חדש שלא למדו עדיין לכתוב כתיבה מסודרת, שילמדו לכתוב ויכתבו הם בעצמם ויתנו, לפי שהם בעצמם צריכים לעשות מה שאמר להם הבעל, ואינם יכולים למסור דבריו לאחרים.

אמר הבעל לעשרה: כתבו ותנו גט לאשתי — הואיל ולא אמר להם "כולכם כתבו", אחד מהם כותב את הגט, ושנים חותמין עליו,

אבל אם אמר הבעל: כולכם כתבו — אחד כותב וכולם חותמין, שכך היתה כוונתו.

כותב את הגט, הוי חתם סופר ועד ופסול.

אי לא מימסרין לשליח, ולא שייך לעשות שליח למסור אמירת דברים בלבד, ואינם שלוחים למסירת אמירה לסופר לכתוב⁽⁹⁾, ואם כן נכתב הגט על ידי הסופר שלא בצווי הבעל. ואין זה דומה למוטר גט לשלוחו שיכול לחזור ולעשות שליח אחר, כיון ששם הוא נעשה שליח למסירת הגט⁽¹⁰⁾.

אם נאמר שזהו ספקו של שמואל, ועל זה אמר: שהדבר צריך תלמוד.

שסבר דצווי הבעל לכתוב את הגט הוא להו מילי [הם אמירת דברים בלבד], וכאשר השנים שהבעל צווה אותם לכתוב, ממנים אחר במקומם, יוצא שהם שלוחים של הבעל למסור אמירת דברים בלבד.

ומספקא ליה האם מילי [אמירה בלבד] אי מימסרין [האם ניתן למסור] לשליח שיהיה שליח לענין מסירת הדברים שנאמרו לו, ואם כן נעשו השנים שלוחים לומר לסופר לכתוב,

שלקמן [עא, ב] משמע מדבריו שאף בשליח ראשון אין שליחות במילי. ותירץ דבבר זה תלוי במחלוקת אמוראים האם אומר אמרו פסול, ומבאר החשק שלמה שהאמוראים נחלקו האם החסרון של מילי הוא גם לענין שליח ראשון או שהוא חסרון רק בשליח שני, ולפי זה מיישב, שרש"י לקמן מדבר למאן דאמר שסובר שאומר אמרו פסול, ולכן פירש שבמילי אין שליחות כלל. אבל רש"י לעיל מדבר למאן דאמר שאומר אמרו כשר, ולפי אותו מאן דאמר רק בשליח שני אין שליחות למילי.

הבית מאיר מקשה שאם אין שליחות למילי גם בשליח ראשון, אם כן איך מהני שליח לכתוב הגט, הרי כתיבת הגט היא מילי. וכן הקשה הרעק"א. ומתוך הרעק"א שכתובת הגט היא מעשה ולא מילי.

ומקשה האמרי משה [ית, ד] אם כן למה הסופר אינו יכול למנות שליח לכתוב גט. ומתצים האמרי משה והקהילות יעקב [כד, ג] שכל זמן שהשליח לא כתב את הגט, הוא שליחות על מילי, ואינו יכול למוסרה לאחרים, וכאשר השליח כותב בעצמו, אז הוא שליחות על מעשה ואז חל דין שליחות.

10. כך פירש רש"י, ומבואר בדבריו שמסירת גט לשליח אינו מילי כיון שמסר לו חפץ, וכן כתב

9. הרש"י והר"ן כאן פירשו, שאין בדברים כח להיות חוזרים ונמסרים לאחר. ומדייקים האחרונים [מחנה אפרים] [שלוחין ז], בית מאיר [קכ, ד] והנודע ביהודה [תנינא י"ד קמז]] מדברי רש"י ששליח ראשון ישנו במילי, והחסרון הוא רק בזה שאין השליח יכול לעשות שליח שני למילי. ומקשים האחרונים על המהרי"ט [ח"א סי' קכז] שסובר שאי אפשר להקדיש על ידי שליח כיון שזה מילי, והרי שליח ראשון אפשר למנות במילי.

המהרי"ט מקשה על עצמו מהגמרא בקידושין [מא, א] שלומדת שליחות מהפרשת תרומה, ואם כן גם בהקדש שיועיל שליחות כמו בתרומה. ומחלק המהרי"ט שבתרומה מהני שליחות כיון שנחשב למעשה.

ומקשה המחנה אפרים שגם לגבי הקדש המחשבה נחשבת כמעשה כיון שאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט.

וכתב הברכי יוסף [או"ח תלד, ה] שמצא חבר למהרי"ט, והוא המהריק"ש [חו"מ סז, יט] שכתב שאי אפשר לעשות פרוזבול על ידי שליח, כיון שהר"ן [בתשובה סי' עז] כתב שעשית פרוזבול הוא מילי, ומילי לא מימסרין לשליח. וכתב הברכי יוסף שהמהריק"ש סובר כמו המהרי"ט שגם שליח ראשון פסול במילי.

החשק שלמה מקשה סתירה בדברי רש"י

אי אפשר לומר כן, שהרי **האומר שמואל**,
אמר רבי: הלכה ברבי יוסי, דאמר: מילי לא

מימסרן לשליח!⁽¹¹⁾ ולא שייך שיהיו שלוחים
של הבעל למסירת אמירה לסופר

להדיא השלטי גיבורים בקידושין [ריש פ"ב אות
א] בשם התוס' רי"ד.

המרדכי בקידושין [סי' תקה, הובא בקצות
החושן רמד, ב] מביא את שיטת הקדוש מרדוש
שגם מחלק בין גירושין לקידושין אבל מטעם
אחר, שבגירושין כיון שיכול לגרשה בעל כרחה
הוי שליחות על מעשה ומיד כשמגיע גט ליד
השליח הרי היא מגורשת, מה שאין כן בקידושין
שתלוי בדעת האשה ומשום כך הוי מילי.

אם כן יוצא, שיש ג' שיטות לגבי שליחות
בקידושין [הובאו בב"ש לה, טו], לפי המרדכי
והמאירי שליח עושה שליח, לדעת הקדוש
מרדוש השליח אינו עושה שליח, ולדעת התוס'
רי"ד תלוי אם קידש בכסף או בשטר.

הרעק"א [לב, א] מקשה לפי שיטת הקדוש
מרדוש ששליחות לקידושין הוי מילי, אם כן
למאן דאמר שאפילו אמר המשלח לשליח
בלשון "אמרו" פסול, משום שמילי הוי חסרון
גם לגבי השליח הראשון, אם כן איך ממנים
שליח לקידושין.

ומתמצים האמרי משה [יח, ד] והקהילות
יעקב [כד, ה] שדומה לכתובת גט, שכל זמן
שהשליח לא קידש ולא עשה מעשה הוי שליחות
על מילי, ואינו יכול למסור את השליחות
לאחרים, וכאשר השליח מקדש בעצמו, נעשה
שליח על המעשה ואז חלה השליחות.

עוד מתרץ הקהילות יעקב, שמועיל שליח
לקידושין כיון שהוי גמר הדבר ודומה לביטול
גט והפרת נדרים שמועיל על ידי שליח. ומבאר
הקהילות יעקב שהטעם שהרעק"א לא תירץ כן,
משום שסובר שכיון שצריך את דעת האשה, לא
נגמר הקידושין על ידי מעשה השליח.

11. כתב החתם סופר [ביו"ד תשובה שכא ד"ה

הרמב"ן. ולפי זה שליח קבלה כיון שלא קיבל
גט לידו, הוי מילי ואינו יכול למנות שליח אחר
במקומו, וכן כתבו הרמב"ן, הרשב"א, הר"ן
והתוס' רי"ד. אבל המרדכי [סי' תכ, הובא
בקצות החושן רמד, ג] כתב ששליח קבלה יכול
לעשות שליח כיון שהוי גמר הדבר, ודוקא
שליחות לכתובת הגט שאינו גמר הדבר הוי
מילי.

האמרי משה [יח, ד] מקשה לפי שיטת
הרמב"ן שקבלת גט הוי מילי, אם כן איך אפשר
למנות שליח לקבלת גט, למאן דאמר שסובר
שאפילו אומר לשליח בלשון "אמרו" פסול, כיון
שיש חסרון של מילי גם בשליח הראשון. ותירץ
שכל זמן שהשליח לא קיבל את הגט, הוי
שליחות על מילי, ואינו יכול למסרה לאחרים,
וכאשר השליח מקבל את הגט בעצמו, נעשה
שליח על המעשה ואז חלה השליחות.

לענין שליחות לקידושין, לכאורה לפי מה
שמבאר ברש"י ששליח להולין גט אינו מילי
לפי שקיבל גט ביד, אם כן לכאורה גם שליח
לקדש, כיון שקיבל ביד כסף קידושין, אינו מילי.
ונחלקו בזה הראשונים.

המאירי בקידושין [מא, א] כתב דשליח עושה
שליח בין בגירושין ובין בקידושין, וכן דעת
המרדכי בסוגין [סי' תכ].

אבל התוס' רי"ד בקידושין [שם, הובא
בקצות החושן רמד, ג] סובר שהאומר לשליח
צא וקדש לי אשה הוי מילי, ולכן אין השליח
עושה שליח, ולא דומה לגירושין שהשליח קיבל
את הגט שהוא הדבר המגרש, אבל בקידושין
אפילו אם קיבל כסף מהמשלח, כיון שאם נאבד
יכול לקדשה בסף שלו נמצא שעיקר השליחות
הוי מילי. ולפי שיטתו יוצא ששליח לקדש
בשטר אינו מילי, ויכול למנות אחר. וכן כתב

שיכתוב, (12)

וכיון שסבר שכך ההלכה, אם כן דבר זה לא היה צריך שמואל לברר אצל הגדולים ממנו.

אלא צריך לומר: שלשמואל, **הא קא מיבעיא ליה** וזהו הדבר שנסתפק בו:

האי [זה] שאמר הבעל לשנים **כתובו**, מה היתה כוונתו?

אי [האם] התכוון רק לחתימת **כתב ידן** בגט, אבל את כתיבת הגט עצמו, התכוון שיכתוב הסופר,

אי [אן] שמא במה שאמר "כתובו" התכוון שיכתבו הם בעצמם את **כתב הגט** עצמו, וכיון שהם לא כתבוהו, הרי הגט פסול.

ומקשינן: ותיפשוט ליה לשמואל בעיא זו ממתניתין שלנו,

ששינונו: **אמר לשנים תנו גט לאשתי, או** שאמר לשלשה "כתבו" **גט ותנו לאשתי** — הרי אלו שצווה אותם הבעל **יכתבו** בעצמם **ויתנו** בעצמם.

משמע מהמשנה שכשמצווה אותם הבעל בלשון "כתבו", הם בעצמם צריכים לכתוב את הגט! ומדוע לא פשט שמואל מהמשנה,

שאם אמר הבעל לעדים "כתובו" ונתנו לאחר לכתוב את הגט, פסול אפילו אם הם בעצמם חתמו עליו.

ומתריצין: **היא גופא** [דבר זה בעצמו] **קא מיבעיא ליה** לשמואל בדברי המשנה:

האם **כתובו** שבמשנה, הכוונה לחתימת **כתב ידן הוא**, ומה שכתוב במשנה: "הרי אלו יכתבו" הכוונה לחתימת כתב ידם בגט הוא,

או שמא "כתובו" **כתב הגט הוא** וצריכים הם בעצמם גם לכתוב את כתב הגט עצמו.

ומקשינן: כיצד אפשר לומר שבזה נתספק שמואל, והרי **פשיטא** ד"כתובו" שבמשנה, **כתב הגט הוא**.

דקתני סיפא: **אמר רבי יוסי, נומינו לשליח: אף אנו מקובלין, שאפילו אמר לבית דין הגדול שבירושלים תנו גט לאשתי** — שילמדו לכתוב, ויכתבו בעצמם ויתנו לה.

ומעתה **אי אמרת בשלמא** ש"כתובו" שבמשנה **כתב הגט הוא** — אם כן **שפיר** מובן ששייך בית דין שצריך ללמוד כיצד צריך לכתוב את הגט.

אלא אי אמרת ש"כתובו" שבמשנה הכוונה לחתימת **כתב ידן הוא**,

12. לגבי שליח קבלה של האשה האם נחשב למילי, יש בזה ג' שיטות בראשונים: א. שיטת המאירי והמרדכי ששליח קבלה אינו מילי כיון שקבלת הגט הוי גמר הדבר. ב. שיטת התוס' רי"ד ששליח קבלה הוי מילי דלא ממסרי לשליח ולכן השליח קבלה אינו עושה שליח. ג. שיטת הרשב"א ששליח קבלה הוי מילי, אבל אם האשה אמרה "אמרו" יכול למנות שליח שאז

ואחריו] שהמקור שממנו לומדים שמילי לא מימסרן לשליח, הוא משום שלא נתחדש דין שליחות אלא דומיא דקידושין, גירושין ותרומה, שמשם הגמרא בקידושין [מא, א] לומדת דין שליחות. עוד ביאר החתם סופר שלמאן דאמר בנדרים [עב, ב] שלומדים מהפסוק "אישה יפירנה" למעט שליח, משם לומדים שמילי לא מימסרן לשליח.

נעשים שלוחים לענין למסור לאחר את דברי הבעל לכתוב את הגט. וגם אם אין הבעל מקפיד שיכתבו הם בעצמם, אם יכתוב הסופר בשליחותם, חסר בצווי הבעל, והגט פסול.

ואם כן, גם אם שמואל הסתפק האם כוונת הבעל ב"כתובו" שיכתבו הם בעצמם את הגט או לא. מכל מקום היה צריך לפשוט שאם אמרו השליחים לסופר לכתוב את הגט, פסול. משום שלא נכתב בצווי הבעל.

ומתריצין: **אמרי**, תירצו בבית המדרש, שיש לומר: **אי פבירי לן** כמו הצד ד"כתובו" שבמשנה — הכוונה לחתימת **כתב ידן הוא**, סובר שמואל שהגט כשר כשמצווים השלוחים לסופר שיכתוב את הגט, משום שסובר שמואל שלגבי **כתב הגט**, כיון שהבעל אינו מקפיד שדווקא העדים שמינה יכתבו אותו, **נעשה** [נחשב] כאילו **אומר** הבעל לשלוחים **"אמרו** לאחרים לכתוב את הגט".

ומודה **רבי יוסי** באופן זה שאומר הבעל **"אמרו** לאחר שיכתוב" שעל הוראה זו יכולים להעשות שלוחים, למסור לאחר את הציווי שהבעל צווה אותו⁽¹³⁾,

קשה, **מי איכא בי דינא דלא ידעי מחתם חתימת ידיהו** [וכי יש בית דין שאינם יודעים לחתום את חתימת ידם]? והרי בכל פסק בית דין צריכים הם לחתום.

ומתריצין: **אין, איכא בי דינא חדתא** [יש בית דין חדש] שעדיין לא פסקו דין, ולא למדו עדיין לחתום על שטרות.

ואם כן אין לפשוט מהמשנה שהכתיבה שמדובר בו היינו כתיבת הגט עצמו, ואפשר להסתפק, האם **"כתובו"** שבמשנה הכוונה לחתימת הגט, או לכתב הגט.

ומקשינן: לפי דברינו עתה, ששמואל הסתפק האם **"כתובו"** שאמר הבעל לעדים, כוונתו לכתיבת הגט עצמו, או לחתימת כתב ידם בלבד,

ואי פבירא לן [וכי אם נסבור] כמו הצד **דהאי "כתובו"** שבמשנה — חתימת **כתב ידן הוא**,

וכי יכול שמואל לדייק מכך **שהא כתב הגט** עצמו, אם אמרו לסופר וכתב **כשר**,

והאמר שמואל, **אמר רבי: הלכה כרבי יוסי, דאמר: מילי לא מימסרין לשליח!** ואינם

13. להלכה נחלקו בזה הפוסקים, הרי"ף והרא"ש פסקו שאומר "אמרו" פסול, הרי"ן והרשב"א מביאים את ספר התרומה שפוסק שאומר "אמרו" כשר, והרי"ן לומר בדעת הרמב"ם [גירושין ב, ו] שמסתפק בזה. [וג' דעות אלו הובאו בשו"ע קכ].

הרשב"א, הרי"ן [ד"ה והקשה] והריטב"א מביאים שהרמב"ן מבאר שהפסול באומר "אמרו" הוי רק בגט משום שצריך שיכתב

האשה נתנה לשליח רשות לעשות שליח. ובשם הרב מברצלוני הביא שעל ידי מעשה קנין אלים למנות שליח.

ובטור [קמא אות פא] מביא ג' דעות אלו, דעת העיטור ששליח האשה עושה שליח, ודעת הרמ"ה שאינו עושה שליח אפילו קיבל רשות מהאשה, ודעת הרא"ש שאם קיבל רשות יכול לעשות שליח. והשו"ע [קמא, מג] מביא רק את שתי השיטות האחרונות.

כשיטת רבי יוסי היא, דאמר: מילי לא מימסרין לשליח.

שלשיטתו אין לחשוש שמא הבעל לא צוה לסופר לחתום, אלא צוה לשלוחו שיאמר לסופר זה לכתוב את הגט, ולאחרים לחתום, והשליח חשש שמא יתבייש הסופר לומר אין מקבלים אותו בעד ומחמת חשש זה צוה השליח לסופר לחתום.

כיון שלשיטתו אין אדם חותם על הגט אלא אם כן שמע צווי מפי הבעל בעצמו, ולא מפי השליח, לפי שאין השליח רשאי לומר לעדים חתמו בגט של פלוני,

והוינן בה: ומי מודה רבי יוסי ששייך שליחות על אמירת דברים בלבד, באומר להם הבעל בלשון "אמר" (14)?

והתנן: כתב סופר את הגט וחתם עד אחר — כשר הגט, לפי שיש בו עדות של שנים — כתב ידי הסופר וחתימת האחר.

ואמר רבי ירמיה: "חתם סופר" שנינו במשנה, ומה שכתוב "כתב סופר" הכוונה לחתימת כתב ידו, שאם חתם הסופר יחד עם העד האחר, אז כשר הגט.

ואמר רב חסדא: מתניתין המכשירה חתימת סופר בגט מני כשיטת מי היא?

היינו מחמת גזירה שמא יבואו להכשיר שליחות למילי בלא שאמר המשלח בלשון "אמר".

14. הפני יהושע [כט, א ד"ה רבא] מקשה לפי השיטות שסוברים שלא צריך שליחות לכתובת הגט, אם כן מה שייך בזה חסרון של מילי, ובפרט קשה למה באומר "אמר" יהיה פסול, הרי לא צריך לכתוב בשליחות הבעל.

הר"ן לעיל [כב, ב ד"ה והא] מביא ראיה ממה שאמרו כאן לענין כתיבת הגט שמילי לא ממסרי לשליח, שצריך שליחות בכתיבת הגט. ודוחה הר"ן, שאין צריך שליחות אלא צריך לכתוב לשמה, ואם אינו כותב בציווי הבעל, לא נכתב לשמה.

ומקשה הפני יהושע [ד"ה ומין] שהרי גם בשטר מתנה אמרינן לעיל [כט, א] שאם אמר לשנים לחתום, והם אמרו לאחרים לחתום במקומם, השטר פסול למאן דאמר מילי לא מימסרי לשליח. ובשטר מתנה אין דין לשמה. וכתב הנתיבות המשפט [רמד, ג] שצריך לשליחות של המתחייב גם לכתובת שטר.

לשמה, וצריך שהבעל יכתוב את הגט, ולכן צריך שישמעו את הציווי מפי הבעל. וכתב הבית שמואל [קכ, ז] שלפי הרמב"ן הוי פסול מדרבנן, אבל הרעק"א חולק וסובר שפסול מן התורה.

ובחידושי רבי שמואל [יב, יא] מבאר את שיטת הרמב"ן, שלדין לשמה צריך שה"ו"כתב" יעשה על ידי הבעל, ולזה צריך שיכתבו בציווי הבעל, ונחשב ציווי רק כשמע מפי הבעל, שאם הבעל צוה שלא בפניו, אין כאן ציווי הבעל אלא מינוי הבעל.

והחזו"א [פג, טו] מבאר את שיטת הרמב"ן, שכדי שיהיה לשמה צריך שיתאחדו רצון הבעל ורצון הסופר והעדים בשעה אחת, ושידע הבעל מרצון הסופר ושידע הסופר מרצון הבעל ברגע אחד.

הר"ן בשם הרא"ה והריטב"א כתבו שהפסול באומר "אמר" הוי בכל שליחות, משום שהוי מילי. ולפי זה הוי פסול מן התורה.

הכסף משנה [גירושין ב, ו] לומד בדעת הרמב"ם שהוי ספק אם אומר אמרו פסול מן התורה או מדרבנן. ולפי הצד שפסול מדרבנן,

וכיון שיכולה לצאת תקלה אם יתירו את חתימת הסופר בגט, צריך לפסול כל גט שהסופר חתום עליו בעד, כדי שהסופרים לא יחתמו על הגט.

אלא על כרחך, שסובר רבי יוסי, שגם באומר הבעל לעדים בלשון "אמרו", אינם יכולים להיות שלוחים לומר לאחר, ואין אפשרות שיעשו שלוחים לומר לסופר לחתום על הגט, ואם כן הסופר חותם רק אם שומע מפי הבעל בעצמו שמצווהו על כך, ומשום כך, המשנה שסוברת כמותו, הכשירה את הגט שהסופר חתום בו, כיון שאין חשש שחתם בלא ציווי הבעל.

ואם כן שוב קשה לשמואל, כיצד הוא סובר שיש צד שהגט כשר באופן שכתב הסופר את הגט בציווי השלוחים, והרי הוא סובר כרבי יוסי, ולרבי יוסי אין שליחות למסירה של אמירת דברים בלבד.

ומתרצינן: באמת סובר רבי יוסי שכאשר אומר הבעל לעדים בלשון "אמרו" הם נעשים שלוחים למסור את צווי הבעל, ובאופן זה הסתפק שמואל האם "כתבו", שאמר הבעל לעדים, כוונתו לכתיבת הגט עצמו, ופסול אם כתבו אחר, או שמא כוונתו רק לחתימת כתב ידם, וכשר הגט בכתיבת

וכיון שהמשנה סוברת כרבי יוסי שלשיתו אין חשש זה, לכן היא מכשירה את הגט שהסופר חתום בו בעד.

ומכאן לומדים שרבי יוסי חולק גם כן באומר להם הבעל בלשון "אמרו" שאינם יכולים להעשות שלוחים למסור את צווי לאחר.¹⁵

כי, ואי סלקא דעתך שמודה רבי יוסי באומר "אמרו" שנעשים שלוחים למסור את צווי הבעל לאחר, אם כן כיצד התירו לשיטת רבי יוסי גט שיש בו חתם הסופר וחתימת עד אחד נוסף, והרי נפיק מינה חורבה [יצא מכך חורבן] אם יתירו גט זה, משום דזימנין [שפעמים] דאמר להו הבעל לשנים:

אמרו לסופר, ויכתוב, ולפלוני ולפלוני, ויחתמו.

ומשום כיסופא [בושה] דסופר, שמא יחשוב שאין מקבלים אותו בעד, ויתבייש בכך, חיישי, ומחתמי חד מהנך סהדי וסופר בהדייהו [יחששו השלוחים לבושתו של הסופר, ויחתמו רק את אחד השלוחים יחד עם הסופר],

ובעל לא אמר שיעשו הכי [כך], והגט פסול. ויכשירו אותו שלא כדין!

לענין ששליח ראשון אינו יכול למסור כוחו לשליח שני, אבל הבעל יכול למסור דבריו על ידי שליח, דשליח ראשון כשר במילי ולכן יכול הבעל לומר לשליח, אמור לשליח השני שיכתוב גט. או דמילי לא מימסרי לשליח כלל ולא שייך למנות שליח לומר לשליח אחר, כיון שהשליחות של הראשון הוי שליחות למילי. והגרנ"ט [סי' פז] מבאר את המחלוקת באופן

והפני יהושע והגר"ח [אישות ג, יח] מתרצים, שכיון שהבעל הקפיד שהם יחתמו, הוי כתנאי שהגט לא יחול אלא אם כן חתמו הם, ושליחם יכול לחתום רק אם חל עליו דין שליח.

15. הרעק"א והחשק שלמה [לעיל לב, א] מבארים שהאמוראים החולקים באומר "אמרו", נחלקו בגדר פסול מילי, האם הוי רק חסרון